

SKAAPBRANDSIEKTE

Dr. Johan Cloete en Jacques van Rensburg

Brandsiekte is 'n hoogs aansteeklike en verwoestende velsiekte onder skape. Dit word veroorsaak deur die skaapbrandsiektemyt (*Psoroptes communis ovis*), 'n klein velparasiet (ongeveer 0,8 mm in lengte) en kan skaars met die blote oog gesien word. Hierdie siekte is aanmeldbaar en is al sedert die sewentiende eeu endemies in Suider-Afrika. Dit kon, ten spyte van verskeie regeringspogings en aggresiewe behandelingstrategieë, nog nie uitgewis word nie.

Oordraging en verspreiding

Brandsiekte versprei deur direkte kontak tussen skape. Myte kan egter ook deur mense, klere en voertuie van skaap tot skaap oorgedra word. Onthou gerus dat enige skaap buite u kudde beskou moet word as 'n moontlike brandsiektedraer, selfs al lyk die skaap gesond. Goeie biosekuriteit is dus belangrik om jou kudde te beskerm teen moontlike besmette voertuie, besoekers en skeerspanne wat jou plaas van buite af besoek.

Lewensiklus

Hierdie parasiet kom hoofsaaklik op skape voor en die hele lewensiklus geskied op die skaap. Die wyfie lê haar eiers op die randte van die skurftelsetel. Nadat die larwes uitgeborei het, voed hulle en vervel tot nimfe wat dan weer voed en vervel om weer volwasse myte te vorm. Onder optimale toestande kan 'n brandsiektemyt sy lewensiklus in slegs nege dae voltooi. Tekens van mytinfestasië word veral waargeneem in die winter, omdat die myte meer aktief is in laer temperature. In somermaande kan myte weggroei in die ore, rondom die oë, borsbeen, horings, peeester en skrotom sonder om groot letsels te veroorsaak.

Simptome en diagnose

Die myte byt en voed op die liggaam se limf in die vel en veroorsaak inflammasie. Die bytplek is geweldig irriterend vir die skaap – soveel so dat liggaamsvog (bloedwei) deur die vel sal sypel rondom die bytplek. Die bloedwei vorm 'n kors op die wol en myte beweeg dan na die randte van die letsel. Skape krap en byt ook die letsel wat dit dan vererger en verder laat uitkring. Ná ses tot agt weke kan twee-derdes van die wol op 'n skaap in hierdie proses verlore raak. Wol kan uitval of uitgepluis word wanneer die skaap die sensitiewe velareas probeer lek, krap, byt en skuur teen voorwerpe en selfs teen ander skape. Wol is egter nie die enigste verlies nie en besmette skape eet ook minder, stres, verloor kondisie en in erge gevalle, vrek. Harige skape word ook aangetas, maar gewoonlik in 'n mindere mate as wolskape. Die skaapbrandsiektemyt is meer aktief in die wintermaande – vandaar dat simptome meer in die winter voorkom. Bokke en nie-woldraende skaaprasse kan, veral in die somer, simptomeelose draers van brandsiekte wees.

Die parasiet word gediagnoseer deur wolplukke en velskrappe rondom letsels te neem wat dan bestudeer word onder 'n mikroskoop. Hou in gedagte dat daar ook ander oorsake is wat skape kan laat krap, waarvan die vernaamste rooikopluis is.

Behandeling en beheer

Alle gevalle van skape wat krap en byt moet aan die naaste Staatsveearts gerapporteer word. Skaapbrandsiekte is 'n staatsbeheerde siekte en besmette asook in-kontak kuddes behoort in kwarantyn geplaas te word. Volgens regulasies moet elke in-kontak en besmette dier twee maal behandel word

Intervet South Africa (Pty) Ltd. Reg. Nr. 1991/006580/07
Spartanweg 20, Spartan, 1619, RSA. Privaatsak X2026, Isando, 1600, RSA
Tel: +27 (0) 11 923 9300, Faks: +27 (0) 11 392 3158, Verkope Faks: +27 (0) 86 603 1777
www.msd-animal-health.co.za | ZA/SL3/0519/0003

met 'n effektiewe, geregistreerde middel teen brandsiekte. Die twee behandelings moet binne 8 tot 10 dae uit mekaar wees. Indien skape gedip word, maak seker dat dit korrek gedoen word deur elke skaap ten minste een tot twee minute in die diptenk te hou en die kop ook onder die water in te dompel. Die belangrikste punt van behandeling is om alle skape op die plaas (en indien nodig, bokke en beeste) te behandel. Indien slegs een myt op een skaap lewendig agtergelaat word, kan die siekte weer later kop uitsteek. Dipmiddels wat geregistreer is vir die behandeling van skaapbrandsiekte bevat aktiewe bestanddele soos piretroïede (byvoorbeeld deltametriën), formamidiene (byvoorbeeld amitras) en organofosfate (byvoorbeeld triasofos). MSD Animal Health se dipstof antwoord tot skaapbrandsiekte word onder die volgende handelsmerke bemark: **ZIPDIP**, **TAKTIC**® **CATTLE SPRAY** en **DELETE**® **X5**.

Inspuitbare makrosikliese laktone (byvoorbeeld ivermektien) kan ook gebruik word vir die effektiewe behandeling van skaapbrandsiekte. MSD Animal Health se inspuitbare ivermektien oplossing vir skaapbrandsiekte word onder die handelsmerk **IVOTAN**® bemark. MSD Animal Health spog ook met 'n langwerkende makrosikliese laktoon produk, **SOLUTION**® **3,5% L.A.**, wat geregistreer is vir die behandeling en beheer van skaapbrandsiekte met slegs een behandeling. **SOLUTION**® **3,5% L.A.** bevat 'n kombinasie van ivermektien 2,25 % m/v **PLUS** abamektien 1,25 % m/v en dood skaapbrandsiektemyte en voorkom herbesmetting vir tot 56 dae. Die produk is veilig om te gebruik in lammers van 10 kg en swaarder.

Omdat myte vir kort periodes weg van die skaap af kan oorleef, moet ou besmette krale vir ten minste 17 dae leegstaan sodat die mytpopulasie kan uitsterf voordat skoon skape weer daar toegelaat word.

Vir enige verdere inligting, asook korrekte gebruiksaanwysings, kontak ons gerus direk by +27 (11) 923-9300 of raadpleeg asb. jou naaste MSD Animal Health verteenwoordiger of veearts.

SOLUTION® **3,5% L.A.**

Reg. Nr. G3689 (Wet 36/1947), Namibië Reg. Nr. V06/18.1.2/651, Bevat ivermektien 2,25 % m/v en Abamektien 1,25 % m/v.

IVOTAN®

Reg. Nr. G2858 (Wet 36/1947), Namibië Reg. Nr. V01/18.1.2/731, Bevat ivermektien 1 % m/v.

TAKTIC® **CATTLE SPRAY**

Reg. Nr. G2535 (Wet 36/1947), Namibië Reg. Nr. V02/18.3.4/781, Bevat 12,5 % m/v amitras.

DELETE®-**X5**

Reg. Nr. G3279 (Wet 36/1947), Namibië Reg. Nr. V01/18.3.3/663, Bevat 5 % m/v deltametriën.

ZIPDIP®

Reg. Nr. G0381 (Wet 36/1947), Namibië Reg. Nr. V00/18.3.2/493, Bevat triasofos 40 %.

Verwysings

- Anon 2011. Skaapgesondheidsplatform – Toepassing van kennis skep 'n meetbare verskil. MSD Animal Health.
- Carrington. C. (2013). MIMS IVS Desk Reference - IDR 2013/2014. Saxonwold: Times Media Limited.